Poštarina plaćena u gotovom

DUBROVNIK p. p. 33

VJESNIK ĐAKOVAČKE BISKUPIJE

God. XIV Broj 9

Đakovo, rujan 1961.

121 — »A vi se ne zovite rabi, jer jedan je vaš Učitelj, a vi ste svi braća!«

123 — Poslanje i zadaća katehete u svjetlu poslanica sv. Pavla

125 — Molitva na vjerskoj pouci

126 — Kateheza — veličina njezine zadaće

126 — Osnovni elementi kršćanskog odgoja djece

128 — Koncil i sjedinjenje kršćana

132 — Laički apostolat u Grčkoj

134 — Molitva protestanata za Koncil

135 — Uz persiflažu o »pobožnom pušaču«

136 — Bibliografija

Vlasništvo i naklada Biskupskog Ordinarijata u Đakovu.

—

Glavni i odgovorni urednik Vilim Hiršnhauzer.

—

Uredništvo i uprava: Strossmajerov trg broj 6 Telefon 32

—

Godišnja pretplata 700 Din.

—

Broj ček. rač. 423-14-5-4

—

Tisak: „Tipografija", Đakovo Strossmajerov trg 1

„A vi se ne zovite rabi, jer jedan je vaš Učitelj, a vi ste svi braća!"

Možda crkveni život ni u jednoj točki nije bio tokom vjekova, toliko infiltriran svjetskim utjecajima, koliko u točki titula i reprezentacije. Čovjek i nesvijesno zastane, kad u Evanđelju naiđe na one Isusove, onako uporne i energične pouke učenicima o kršćanskoj jednostavnosti i bratstvu (Matth 20, 25-28; 23, 5-12; Marc 9, 34, 35, 10, 42-45; Luc 22. 24-26), a onda pomisli na sav onaj sjaj i pompu, što je, osobito u izvjesnim periodama, bila preplavila crkveni život: i izvan liturgije; i u privatnom i konvencionalnom životu. A pogotovu, kad se sjeti, koliko se je i u kako širokim razmjerima na toj pompi visjelo i insistiralo; koliko se je do nje držalo; koliko joj se pridavalo pažnje i značenja, i do kakvih je sve pretjeranosti, pa i neukusnosti dovodio taj mentalitet reprezentativnosti u Crkvi.

Nije dakako, sve s toga područja infiltrat iz svijeta. Bilo je u tom i spontanih iživljavanja religioznog oduševljenja i entuzijazma; progovaralo je kroz to i iskreno strahopočitanje, i nehinjena ljubav prema nosiocima crkvenog auktoriteta. Auktoriteta, koji je bio shvaćen više neosobno i oficiozno, nego osobno i subjektivno. Živa je vjera puka, — ne može o tome biti sumnje, — prva, svoga biskupa i svećenika, od milja i od povjerenja nazvala »ocem« i počela ga ljubiti u ruku i zvati »časnim« i »poštovanim«. Nije smatrala da tim dolazi u koliziju s Isusovim učenjem o jednom »Ocu« i jednome »Učitelju«. To je Kristovo očinstvo i učiteljstvo ona i častila u svećeniku: uvijek potpuno svijesna duboke razlike između dva oca i dva učitelja; onoga s neba i onoga sa zemlje. To je njoj pomalo bio dio obrednog kulta. Kulta, bez kojega nema religije i u koji je ona psihološkom nuždom uokvirena. No, s druge strane, samo vrlo naivan čovjek, — čovjek bez ikakve intuicije, — mogao bi ozbiljno tvrditi, da je sav onaj kasniji reprezentativni naplav u crkvenom životu došao bez aktivne i nametljive suradnje ljudske taštine, slavičnosti i naivnosti. Nikada to nije vuklo korijenja ni od iskrenih religioznih inspiracija, — a ako se je njima, s više ili manje uvjerljivosti, maskiralo, — ni od uistinu velikih kršćanskih duhova. Najviše je toga stvoreno u doba nazatka pravoga crkvenog života, u vrijeme renesanse i »dvorskog kršćanstva«, kojemu su davali ton knezovi i grofovi na biskupskim stolicama. Najviše su tome robovale i popuštale male duše: male, katkada i pameću, ali još više male evanđeoskom i kršćanskom produhovljenošću. Sveci nijesu nikada bili ni izumitelji, ni propagatori, ni poklonici titula i pompe. Imali su prečih briga; bolje su shvaćali Gospodina od svojih suvremenika. Kod njih je pompa nailazila samo na reakciju i na retuše. Sveti se Pavao zgranjuje, kad pogani u Listri hoće da pred njega kleknu (A Ap 14, 10-17); njemu je bilo draže, da, da mu panu oko vrata i da ga zagrle, i njegove biskupske kolege i mala »braća« iz puka (A Ap 20, 37); plemeniti i dalekovidni otac kršćanskog srednje-

vjekovlja, Grgur Veliki, učinio je papu »slugom sluga Božjih«; sveti je Franjo asiški i najvećega papu historije, Inocenta III., titulirao samo kao »gospodina papu«; sv. Piju X. bio je dvorski ceremonijal nešto kao mučeništvo. »Stremenske« i prestižne afere nastajale su u drugim vremenima; od vrpca su i naklona pravili pitanja oni, koji nijesu unišli ni u historiju, ni u katalog svetaca. Oni, na koje je više djelovao »duh vremena« i čar svijeta, nego što su ih fascinirale ideje Evanđelja. Malih se je duša ta psihoza najviše i primala; superiorniji duhovi uvijek su u toj pojavi gledali zamaskirano provaljivanje ljudske mizerije u svetište i komentirali je dobrom dozom, oštrije ili blaže, ironije. Manzoni na primjer, kad kroz usta svog Don Abbondija, sa dobroćudnim smiješkom, tumači, zašto crkveni tituli nezadrživo rastu od stoljeća do stoljeća. Pod pritiskom je to onih odozdol, što ih uzurpiraju i preotimaju onima ispred sebe i guraju tako čitavu spregu uvijek na više. A i bezimena klerikalna duhovitost persiflirala je već sto puta svoju staru stalešku bolest: »mytriasis inflammatoria«.

Infiltracija reprezentativnosti. I danas se ona pomalo drži; svejedno što joj, za razliku od prijašnjih vremena, ukus društva nije više sklon. Po logici konzervativnosti i tradicionalizma, koji je za kršćanstvo, kao za vjeru trajnih vrijednosti, uvijek bio karakterističan, mi smo ostali »posljednji Mohikanci« titula. U svijetu nema više ni »blagorodnih«, ni »visokoblagorodnih«, ni »poglavitih«, ni »veleučenih«, ni »velemožnih«, — istisnuli su ih »Monsieur«, »Mon général«, »Mon cher«, »Mister«, »Mydear«, — postali su svi samo »drugovi« i »gospoda«. A mi se još uvijek pažljivo kategoriziramo i tituliramo. I uživamo u titulima, bar ovdje, ondje. A ljudi nam se pomalo smiju, a pomalo se na nama i sablažnjuju. Poučavaju nas, kako je u religiji samo Bog velik i dobar! Pokazuju nam na Krista na magarcu.

Da nas krivo ne razumiju! Nijesmo husiti. Ne ustajemo protiv hijerarhije. Nije nam ideal trivijalnost ni rustika. Ne moramo u vreće. Ne pledira ovaj članak ni za naglost, ni za revolucionarne metode. Ne želimo biti »fraticelli«. Crkva se uvijek, s pravom, ponosi svojim »Festina lente!« Kad dođe vrijeme, kad prilike sazriju, — a čini se, nije do toga daleko, — bit će i na tom polju radikalnijih reformi. Početnih ima već i danas.

Drugo je nešto, na što ne treba čekati. Što nam je svima dužnost i prije formalnih promjena. Što je vjekovni imperativ Evanđelja.

*

Ne smiju nam tituli nikada postati pasijom. Ne smijemo im robovati. Moramo i prema njima, kao i prema svemu, što je svjetsko, očuvati nutarnju slobodu. Ne smijemo se njima razmetati; ne smijemo ih ni od koga zahtijevati; ne smijemo se za njima jagmiti. Pravom apostolu i slugi Kristovu mora biti svejedno, nazivaju li ga vjernici »velečasni« ili »presvijetli«. On je brat svima, i svi su njemu braća. U drugome je puno višemu, njegov ponos, njegova ambicija, njegova veličina. »Nego se radujte, što su vaša imena ispisana na nebesima!« (Luc 10, 20).

Ne smiju tituli razbijati naše svećeničke solidarnosti ni ljubavi. Svatko od nas mora drugome svećeničkom bratu biti pristupačan i blizu, i dobrotom i povjerenjem. Ne smije biti, kad se radi o svećeničkoj solidarnosti i pastoralnoj suradnji, nikakvih »veličina« ni »ponora«. Evanđelje poznaje samo »braću«. Apostoli govore samo o jednom »kleru« (1 Petr 5, 3); ne spominju »višega« ni »nižega«. Kršćanstvo je po svojoj biti demokratska, pučka vjera. Crkva je Crkva duhovnog služenja i »male braće«. Apostolat je institucija apsolutne solidarnosti: i bez Petra i bez Pavla i bez Apolona (1 Cor 1, 12-13; 3,4.5. 6,22.23).

Moramo u titulima svijesno ići linijom pojednostavljivanja, i moramo se što više vraćati na originalne i specifično crkvene forme. »Duhovni otac«, to je najljepše i najslađe, što nam mogu kazati. »Gospodin« je došao iz svijeta. A njegova su pozajmica i drugi prenapeti tituli. Iz vremena »njihovih milosti« »Svijetlih knezova« i »tajnih savjetnika«. U liturgiji je i danas biskup jedini »prečasni«, »pater reverendissimus«; svi su drugi samo »patres reverendi«. A u ispovjedaonici je i biskup jedino »duhovni otac«. Zašto i mi, svjetovni svećenici, ne bismo opet postali »oci«, kao u Engleskoj, Americi, Irskoj, Francuskoj, i na čitavom kršćanskom istoku? Bili bismo odmah bliži Isusu i Evanđelju, a bliže bismo bili i ljudima. Što je gdje manje titula, to je uvijek više povjerenja, intimnosti i ljubavi. Oca se, majke i braće nikada ne titulira; njih se voli. Bili bismo onda svi samo »oci«, »braća« i »sestre«, pa makar i »časni oci« i »časna braća«, kao u papinskim enciklikama. Feudalizam je mrtav u svijetu; neka što prije umre i u kršćanskim običajima. Ceremonioznost je briga dokonih; u velikim vremenima treba da njezino mjesto zauzmu važnije stvari. Valja forsirati simboliku, koja će biti što više religiozna i evanđeoska, a što manje pompozna i feudalna.

Nego, nijesu, sigurno, kršćanska poniznost i bratstvo primarno stvar titula. I na »sella gestatoria«, i pod grimizom i hermelinom, bezbrojni su crkveni ljudi bili »duše od čovjeka«, demokratični, ponizni i puni ljubavi. Duh je glavno. »Spiritus est, qui vivificat!« (Jo 6, 65).

S titulima i bez titula svaki je crkveni položaj samo služba Bogu i braći. Mora biti. Tu je Krist apodiktičan; tu je Evanđelje jasno (Luc 22, 25, 26; Marc 10, 45; Matth 23, 8.9).

Neque ut dominantes in cleris!« (1 Petr 5, 3), to je princip, ideal i parola!

Budite uz biskupa, da bi Bog mogao biti uz vas!

(IGNACIJE ANTIOHIJSKI)

Poslanje i zadaća katehete u svjetlu poslanica sv. Pavla

KATEHEZA U PRVO KRŠĆANSKO VRIJEME

I.

Izvađenim odlomcima iz poslanica svetog Pavla pokušali smo pružiti nekoliko primjera na kojima vjeroučitelj može iz Riječi Božje uočiti veliko značenje i uzvišenost svoje službe kao vjeroučitelja. Želimo, da izvaci posluže kao poticaj za osobno čitanje i promatranje Sv. Pisma. Navedeni tekstovi mogu prigodno poslužiti kateheti i za »ispit savjesti« ili za »duhovnu obnovu«.

Sveti Pavao u svojim poslanicama na mnogo mjesta jasno i snažno ističe osobu dušobrižnika. Neka citirana mjesta jednako se odnose na propovjednika kao i na vjeroučitelja. Neka mjesta govore općenito o zadaći apostola. Budući, da ne želimo dati neko eksegetsko istraživanje, to nam je dozvoljeno, da riječi koje su općenito upravljene, posebno primijenimo na vjeroučitelja.

Ovaj sastav ne tumači citirana mjesta sv. Pisma, iako bi se na pr. Ef 4, 10-16 mogla označiti kao klasično formuliranje uzgojnog cilja kateheze. U njoj stavlja Pavao katehezu u djelo otkupljenja. Gospodin, koji je uzašao na nebesa, »dao« je jedne za apostole, a jedne za proroke, a jedne za evanđeliste, a jedne za pastire i »učitelje«. Njihova je zadaća »sveta«, t. j. one koji su kršteni osposobiti za izvršavanje službe. Ova služba jest: da »svi« kršteni prema svojoj snazi koja im je podijeljena, izgrađuju Tijelo Kristovo.

Tek unutar ove velike sveopće zadaće govori Pavao o izgradnji »savršena čovjeka«, naime o punini »drugoga Krista«. I kod drugih tekstova mogli bismo naći takva važna gledišta. Prepuštamo da to blago, koje se u riječima Svetog Pisma odnosi i na zadaću vjeroučitelja, pronađe sam vjeroučitelj, promatrajući tekstove sv. Pavla.

II.

Upravitelj tajna Božjih

»Neka nas smatra čovjek kao sluge Kristove i djelitelje tajna Božjih. Zato se u djelitelja traži, da se tko vjeran nađe (1 Cor 4, 1.2).

Govorimo nadahnuti od Boga

»Jer nismo kao mnogi, koji kvare riječ Božju; nego iskreno, kao od Boga pred Bogom u Kristu govorimo« (2 Cor 2, 17).

Služba proslave

Vi ste poslanica naša, upisana u srcima našim, koju poznaju i čitaju svi ljudi. Očito je, da ste poslanica Kristova od nas izrađena, napisana ne crnilom, nego Duhom Boga živoga, ne na kamenim pločama, nego na tjelesnim pločama srca.

A takvo pouzdanje imamo po Kristu u Boga: Ne da smo sposobni od sebe pomisliti što kao od sebe, nego je naša sposobnost od Boga; koji je učinio nas da budemo sposobne sluge Novoga Zavjeta, ne slova, nego Duha; jer slovo ubija; a Duh oživljuje. Ako je služba smrti, koja je u kamenju utisnuta slovima, bila tako proslavljena, da nisu mogli sinovi Izraelovi uprijeti oči u lice Mojsijevo poradi sjaja lica njegova, koji prestaje; a kamoli ne će mnogo slavnija biti služba Duha. Jer ako je služba osude slavna, mnogo većma obiluje slavom služba pravde« (2 Cor 3, 2-9).

Ne propovijedamo sami sebe

Zato imajući ovu službu radi milosrđa, koje smo postigli ne malakšemo, nego se odrekosmo tajnoga srama, jer ne živimo lukavo, niti izopačujemo riječ Božju, nego se javljanjem istine preporučujemo svakoj savjesti ljudskoj pred Bogom. Ali ako je i pokriveno evanđelje naše, u onima je pokriveno, koji propadaju, u kojima zbog ovoga svijeta oslijepi mišljenje nevjernika, da im ne zasvijetli svijetlo evanđelja slave Kristove, koji je slika Božja. Jer sami sebe ne propovijedamo, nego Krista Isusa kao Gospodina, a sebe kao sluge vaše poradi Isusa. Jer Bog, koji reče, da iz tame zasvijetli svijetlo, on je koji svijetli u srcima našim, da svijetli poznanje slave Božje u osobi Isusa Krista. Ali ovo blago imamo u zemljanim posudama, da izvanredno mnoštvo sile bude od Boga, a ne od nas (2 Cor 4, 1-7).

Ljubav Kristova sili nas

»Znajući dakle strah Gospodnji nagovaramo ljude ... Jer bilo da ludujemo, to činimo radi Boga, bilo da smo razboriti, to smo radi vas. Jer ljubav Kristova oduševljava nas, umujući ovako: ako jedan za sve umrije, to dakle svi umriješe. I za sve umrije, da koji žive više ne žive sami sebi, nego onomu, koji za njih umrije i uskrsnu« (2 Cor 5, 11. 13-15).

Naviještivanje pomirenja

»Dakle ako je tko u Kristu, novi je stvor; staro prođe, gle, novo postade. Ali je sve od Boga, koji pomiri nas sa sobom po Kristu i dade nam službu pomirenja. Jer Bog bijaše, koji je u Kristu pomirio svijet sa sobom, ne računajući im prestupke njihove i predavši nam nauku o pomirenju. Dakle smo mi poslanici mjesto Krista, kao da Bog opominje po nama. Molimo mjesto Krista: pomirite se s Bogom. Jer onoga, koji nije poznao grijeha, za nas grijehom učini, da mi budemo pravda Božja u njemu« (2 Cor 5, 17-21).

Boli, poput boli majke

»Djeco moja, koju opet s mukom rađam, dok se Krist ne oblikuje u vama. Ali bih htio sad da sam kod vas i da izmijenim glas svoj, jer sam u velikoj brizi za vas« (Gal 4, 19-20).

Uzgojni cilj

»Koji je sišao to je onaj, koji je uzašao više svih nebesa, da ispuni sve. I on je dao jedne za apostole, a jedne za proroke, a jedne za evanđeliste, a jedne za pastire i učitelje, da se sveti usavrše za djelo službe, na sazidanje tijela Kristova; dok ne stignemo svi u jedinstvo vjere i u poznanje Sina Božjega, do čovjeka savršena, do mjere dobi punine Kristove; da ne budemo više mala djeca, koju ljulja i zanosi svaki vjetar nauke po prijevari ljudi, po lukavštini, da nas zavede u bludnju; nego vladajući se po istini, da u svakom pogledu uzrastemo u ljubavi prema njemu, koji je glava: Kristu. Od njega je cijelo tijelo složeno i združeno svakim vezom, da jedan drugome pomaže silom, koja je odmjerana svakome pojedinom dijelu; a to čini da raste tijelo na usavršenje svoje ljubavi« (Eph 4, 10-16).

Molitva za katekumene

»I zato se molim, da ljubav vaša sve više i više obiluje u znanju i svakom razumijevanju, da vi kušate, što je bolje, da budete čisti i nezazorni na dan Kristov; napunjeni plodom pravde po Isusu Kristu na slavu i hvalu Božju« (Phil 1, 9-11).

Djeci: da rastete u poznanju Božjem

»Ne prestajemo za vas moliti se Bogu i prositi, da se ispunite poznavanjem volje njegove u svakoj mudrosti u duhovnom razumijevanju; da živite dostojno Gospodina, te mu u svemu omilite, da budete plodni u svakom dobrom djelu i rastete u poznanju Božjemu; utvrđujući se svakom silom, po jakosti slave njegove, da sve podnesete s radosnom ustrajnošću i strpljivošću; i da zahvaljujete Ocu, koji nas je učinio vrijednim, da budemo subaštinici svetih u svjetlu« (Col 1, 9-12).

Službenici Crkve

»Njoj postadoh ja sluga po odredbi Božjoj, koja mi je dana za vas, da ispunim riječ Božju; tajnu koja je bila sakrivena od postanka vjekova i naraštaja, a sad se javi svetima njegovim. Njima Bog htjede pokazati, kako je bogata slava tajne ove među poganima, a da je Krist u vama, nada u slavu. Njega mi navještamo, opominjući svakoga čovjeka i učeći svakoga čovjeka u svoj mudrosti, da prikažemo svakoga čovjeka savršena u Kristu Isusu. Za to se trudim, boreći se po moći njegovoj, koja silno radi u meni« (Col 1, 25-29).

Prava ljubav prema djeci

»Jer utjeha naša nije od prijevare, ni od nečistoće, ni u lukavštini; nego kako nas je Bog udostojao, te nam je povjerio evanđelje, tako govorimo, ne da ljudima ugađamo, nego Bogu, koji kuša srca naša. Jer nismo govorili vama laskavim riječima, kao što znate, niti pod izlikom lakomosti, Bog je svjedok; niti smo tražili od ljudi slave, niti od vas, niti od drugih. Mogli smo vam biti na teret kao apostoli Kristovi, ali bijasmo krotki među vama, kao što majka njeguje djecu svoju. Tako smo vas vruće željeli, da smo bili spremni dati vam ne samo evanđelje Božje, nego i duše svoje, jer ste nam omiljeli... Kao što znate, da smo svakoga od vas kao otac djecu svoju molili i tješili; i svjedočili, da vi živite dostojno Boga, koji vas zove u svoje kraljevstvo i slavu« (1 Thess 2, 3-8, 11.12).

Radost zbog duhovne djece

»Jer kakvu zahvalu možemo uzvratiti Bogu za vas, za svaku radost, kojom se radujemo radi vas pred Bogom svojim. A Gospodin umnožio i što više razvio vašu uzajamnu ljubav i prema svima, kao što i mi vas ljubimo. Utvrdio srca vaša, da budete nezazorni u svetosti pred Bogom i Ocem našim, kad dođe Gospodin naš Isus sa svima svetima svojim« (1 Thess 3, 9.12.13).

Budite budni

Jer sami točno znate, da će dan Gospodnji doći kao tat u noći. Jer kad govore: mir je i sigurnost, tada će iznenada na njih napasti propast kao bol na trudnu ženu, i ne će uteći. No vi, braćo, niste u tami, da vas dan kao tat uhvati. Jer ste vi svi sinovi svijetla i sinovi dana; nismo noći, niti tame. Tako dakle, ne spavajmo, kao i ostali, nego bdijmo i budimo trijezni. Budimo obučeni u oklop vjere i ljubavi s kacigom nade spasenja. Jer nas Bog ne postavi na srdžbu, nego da stečemo spasenje po Gospodinu našem Isusu Kristu; koji umrije za nas, da mi, ili bdili, ili spavali, zajedno s njime živimo. Zato tješite jedan drugoga i pobuđujte jedan drugoga na dobro, kao što i činite« (1 Thess 5,2-6).

Cilj poučavanja

A svrha je naučavanja: ljubav od čista srca i dobre savjesti i vjere bez pretvaranja. Po evanđelju slave blaženoga Boga, koje je meni povjereno. Zahvaljujem Kristu Isusu Gospodinu našemu, koji mi dade moć, što me drži za vjerna i postavi u službi. Kralju vjekova, besmrtnomu nevidljivomu jedinomu Bogu, čast i slava u vijeke vjekova. Amen« (1 Tim 1, 5.11.12.17).

Mladom kateheti

Nitko neka ne prezre tvoju mladost; nego budi izgled vjernicima: u riječi, u vladanju, u ljubavi, u vjeri, u čistoći. Dok dođem, pazi na čitanje, nagovaranje, učenje. Pazi na sebe i nauku, stoj u tomu; jer ovo čineći spasit ćeš i samoga sebe i one, koji te slušaju.

Dušobrižniku: podaj se potpuno svojoj službi

Zaklinjem te pred Bogom Isusom Kristom, koji će suditi žive i mrtve, i dolaskom njegovim i kraljestvom njegovim. Propovijedaj riječ, nastoj u zgodno vrijeme, i u nevrijeme, pokaraj, zaprijeti, umoli, učeći sa svom strpljivošću; jer će biti vrijeme, kad zdrave nauke ne će primati, nego će si po svojim požudama nakupiti učitelje, jer ih uši svrbe. I odvratit će uši od istine, a okrenut će se bajkama. A ti budi trijezan u svemu. Trpi zlo, učini djelo evanđelista, službu svoju izvrši potpuno« (2 Tim 4, 1-5).

MOLITVA
na vjerskoj pouci

I.

Molitva spada u vjersku pouku. Samo se po sebi razumije, da svaki vjeroučitelj moli prije i poslije sata vjeronauka. Ono, što je u životu samo po sebi razumljivo, postaje opasnost, da to shvaćamo površno i obavljamo rastreseno, tako i molitvu. Upravo molitvu kod vjerske pouke treba pomljivo njegovati. Navest ćemo samo neke razloge.

a) Mnogoj je djeci jedina molitva kroz cijeli dan, pa i kroz cijeli tjedan upravo ona molitva, koju su obavili na satu vjeronauka. U mnogim obiteljima se više ne moli. Osobito je nestala iz prakse zajednička obiteljska molitva. Obitelj, koja nedjeljom više ne ide k sv. Misi, u njoj više nema mjesta ni molitvi.

U obiteljima u kojima radi i otac i majka nemoguć je obiteljski život u pravom smislu riječi. U takovim obiteljima zanemaren je odgoj molitvenog života. Dijete učiti moliti, u prvom redu, je dužnost majke. No, ako je majka zaposlena, tada je dijete prikraćeno, jer majka nema vremena da se posveti djetetu. Kada se vrati s posla preumorna je i nije sposobna da sakupi snage za vjerski odgoj svoje djece. Mnoga se je majka sva podala materijalnim brigama i potrebama, pa za duhovna dobra više nema mjesta i vremena.

I u onim obiteljima u kojima se još moli, bilo iz navike ili iz pravog osvjedočenja upravo je porazno, kako je molitva oskudna, bilo po obliku, bilo po sadržaju.

b) Postoji opasnost da molitvu prije vjerske pouke učinimo sredstvom za postignuće discipline. Izmolili smo, i zatim mora nastati mir.

Zadaća molitve prije sata vjeronauka jest: djecu upozoriti, da će im sada preko vjeroučitelja govoriti sam Bog, i da ih po tim riječima želi spasiti. Iz ovog, kao i iz mnogih drugih razloga upoznajemo, koliko pažnje moramo posvetiti molitvi kod vjeronaučne pouke.

II.

Kako ćemo udovoljiti ovoj zadaći? Od velike je važnosti: sabrati se prije molitve. Molitvu ne smijemo početi dok su djeca nemirna, ustaju, pripravljaju knjige i bilježnice, guraju stolice. Pogotovo ne smije molitva biti sredstvo da se uspostavi disciplina. Ako vjeroučitelj ozbiljno nastoji djecu priviknuti da prije molitve zašute i da se saberu, tada ima jamstvo, da će djeca kod molitve uistinu govoriti s Bogom, i da stoje pred njim. I onda, kada vjeroučitelj djecu prije molitve kratko upozori što i kako će moliti, neka ipak, na svaki način, i iza tog kratkog uvoda, neposredno prije molitve provede s djecom koji čas u šutnji. Iste poteškoće rastresenosti s kojima se kod molitve bore odrasli salijetaju i djecu. Odgajanje i privikivanje djece da se saberu i šute prije molitve svim organima i moćima duše spada u molitveni odgoj djece.

Vjeroučitelj mora imati na umu da često mijenja molitvu. Nažalost mnogi o tome ne vode računa. Mole iz sata u sat Oče naš, bez obzira da li odgovara planiranoj metodičkoj jedinici. Ne mislimo, da je upravo molitva Gospodnja »mandatum«, sveta ostavština. Sv. Pismo kaže: »Ovako ćete moliti (Mat 6,9) i »Kada molite, govorite!« (Luc 11,2).

Kod vjeronaučne pouke premalo se prakticira prozbena molitva. U njoj se može ukratko i u jednostavnom obliku sažeti vjerska istina koja se obradila na satu i upraviti je Bogu da nam udijeli potrebnu milost, da možemo po spoznanoj istini živjeti. Svakako moramo misliti i na to, da bi svako vjeronaučno odjeljenje moralo biti »Crkva u malom«e i da prošnje u prvom redu moraju biti za velike potrebe Crkve.

Oblik molitve neka vjeroučitelj bira prema pojedinim prilikama. Možemo s djecom jednostavno recitirati molitvu, pjevati, tiho ili glasno moliti, zatim slobodno sastavljena molitva ili koji molitveni obrazac. Privikavajmo djecu, da uvijek mole prigušenim glasom. Neka ne izvikuju molitvu. Takva će molitva biti sabranija i prigušeno izgovorena riječ imat će jači učinak, nego li molitva koju su monotono otpjevali. Moglo bi se još mnogo reći. Napomenut ćemo samo još jedno: Mjerilo prema kojem se ravna molitva na satu vjeronauka morala bi biti liturgijska molitva. U svakoj molitvi morali bi se obraćati Ocu, po Posredniku Isusu Kristu, u Duhu Svetom. Ne će to uspjeti svaki put, ali nikada to ne bi smjeli smetnuti s uma.

III.

Vjeroučitelj bi promašio svoju zadaću, a sat vjeronauka svoj cilj, kada ne bi svaki sat pouke bio jedna velika »molitva«. Jer preko katehete govori sam Bog. Zato on mora sa strahopočitanjem naviještati djela Božjeg spasenja. Da se izrazimo slikovito: kao što psalmista pripovijedajući veličajna djela Božja, pjeva Bogu hvalospjev, tako mora i vjeroučitelj nastojati da njegovo naviještanje blage vijesti ne bude jednostavno predavanje, nego prava »molitva«, t. j. hvalospjev i veličanje djela spasenja, koje je sadržano u vjerskim istinama.

Iz toga slijedi: molitva mora biti uklopljena i u samu katehezu. Možemo je uklopiti u pouku svaki puta kada smo završili razlaganje koje istine i saželi je. Ako to radimo, t. j. sat započinjemo i završujemo prikladnom molitvom i prigodno je uklapamo u gradivo, ona bi kateheza mogla biti ono, što bi morala biti: nastavak otkupljenja, što ga je Krist u svakoj duši započeo kod sv. Krštenja.

kateheza
u sadašnjosti

KATEHEZA — veličina njezine zadaće

Kateheza nije obični školski sat, a katekizam nije škoska knjiga kao čitanka i računica. Kateheta ne podaje djeci čisto stvarnu građu, materijal koji djeca moraju razraditi, svladati i iskoristiti. Bog želi da se po kateheti objavi djeci, da mu se klanjaju i da mu služe, da žive u zajednici s Ocem i Sinom, i da po tom životu imaju savršenu radost i život vječni (isp. 1 Jo 1, 3.4). U onoj mjeri u kojoj se mladi čovjek otvara Bogu i predaje Kristu, u toj mjeri će se izobraziti za kršćanina i doći do punine u Kristu.

Prema tome je zadaća kateheze u prvom redu, naviještanje živoga Boga. Kateheza mora u prvom redu pokretati misao o stvarnosti živoga Boga, koji nam se u Kristu približio i napunja Crkvu svetim životom. Sadržaj kateheze i katekizam je djelo otkupljenja, a u središtu je Krist. Iz ovog svetog zbivanja proizlaze velike teme vjerovanja.

Stvarnom i svetom predmetu mora odgovarati i metoda. Metodu katehizacije ne mogu određivati samo didaktična načela. U katehezi je Krist učitelj. On je kateheta svih ljudi i svih vremena. On nas uči i temeljnu metodu.

Što uočujemo kada slušamo našega Gospodina kako katehizira? On ne nasljeduje metodu pismoznanaca, koji su suhoparno tumačili tekstove. Krist navješćuje i uči mesijanskom vlašću. On uči u poredbama iz života, i snažnim prikazivanjem. Krist polazi od prilika i pitanja svojih slušatelja. Tumači, razrađuje i pobija. Na kraju istakne bitno i zahtijeva da provedu u djelo: »idi i čini tako« (Luc 10, 37).

Isusova metoda iskače još jače, ako kao povezanu katehezu promatramo Njegovo djelovanje od krštenja na Jordanu do uzašašća. Ova kateheza počinje podavanjem u snažnim riječima i velikim znacima. Dolazi zatim do obračunavanja u kojem se Učitelj bori za sebi povjerene, i prema svojoj zadaći se za njih žrtvuje. Konačno kateheza završava tako, da im Uskrsnuli iza bolne krize, udjeljuje jasnu spoznaju i snagu da istupe za njega i žive novim životom.

Iz ove temeljne kateheze razabiremo, kako ozbiljno mora kateheta shvatiti svoju dužnost, kada govori o živom Bogu, ako hoće da kateheza urodi plodom zahvalnog i radosnog »Da Oče«, živom i »iskrenom vjerom« (2 Tim 1, 5).

Osnovni elementi kršćanskog odgoja djece!

I djeci, a ne samo odraslima, potrebno je objasniti, u čemu se sastoji pravi kršćanski život, a zatim naučiti ih, da po njemu žive. Vjeroučitelj će im rastumačiti, da oni mogu Bogu služiti u prvom redu tako. da Mu se mole, da Mu prikazuju sva svoja djela, da sve teškoće strpljivo podnose, predavši se posve u volju Božju, i da napokon vjerno i velikodušno prinose žrtve, koje Bog od njih traži, da budu poslušni, da marljivo rade i da se svladavaju.

Evo nekoliko primjera ovih praktičnih pouka.

1. Pošto je kateheta iznio dokaze o Bogu i govorio o Njegovoj naravi, istaknut će Njegovu beskonačnu veličinu, Njegovu silnu dobrotu i očinsku Providnost i veliko milosrđe. Otud će izvesti, kako su ludi i nezahvalni oni, koji se protiv Boga bune i koji žive i ne misleći na Njega. U idućoj lekciji ponovit će ukratko sve ovo i upitati djecu, jesu li mislili na svoje dužnosti prema Bogu i jesu li ih bolje izvršili.

2. Kad govori o duši, objasnit će njeno postojanje, narav, neumrlost i istaknuti duboku istinu Isusovih riječi: »Što koristi čovjeku, ako cijeli svijet dobije, a dušu svoju izgubi? Ili kakvu će zamjenu dati čovjek za dušu svoju?« (Matth 16, 26). Zanimive anegdote oživjet će ovu pouku. Može na pr. govoriti ovako: Neki misionar vidio je, kako se neki konjušar mnogo brine za svoga konja. U razgovoru konjušar mu je priznao, da konju posvećuje svaki dan dvije ure, a samo nekoliko minuta svojoj duši. I misionar duhovito zaključi: »Budući da se tako malo brinete za svoju dušu, a toliko za svoju životinju, ja bih, da sam vaše vlasništvo, radije bio vaš konj, nego vaša duša.« — Idućeg sata djeca će ponoviti ovu pričicu, a kateheta će ih upitati jesu li se njom okoristili, ili su unatoč ovom primjeru posvećivali više brige i ljubavi svojim igračkama i haljinama, nego svojoj duši, te će ih iznova opomenuti, da ne budu nemarni

dobra kateheza može proizaći samo iz meditacije

3. U vezi s Adamovim grijehom prikazat će im, kako je Bog dobar, što je poslao svog Sina, da otkupi svijet; a kako s druge strane ružno čine oni, koji zaboravljaju na to dobročinstvo. Tu će im opet spomenuti, što sve dugujemo Bogu, i izazvat u njima mržnju na grijeh.

4. Već od prve vjeronaučne pouke treba djeci naglašavati pobožnost prema Presvetoj Djevici. Spremiti uvijek po koji primjer Marijine posredničke moći i njene dobrote.

5. Tumačeći svrhu čovjeka, neka što življe iznese trajanje vječnosti, koja nas sve očekuje. Dobar je, recimo, ovaj primjer. Uzmimo, da postoji kugla, velika kao zemlja. Svakih sto godina jedna se ptica u lijetu krilom dotakne kugle. Ta bi se kugla prije istrošila, nego bi prošao tek prvi početak vječnosti. — Kad bi se oceanu sa svom njegovom silnom prostornošću i dubinom, svakih tisuću godina oduzela tek jedna kap vode, ocean bi se prije iscrpio, nego što bi vječnost tako reći bila načeta. — Dakle, kakve li nagrade, kakve li kazne! Kako je onda ludo počiniti smrtni grijeh i ostati u njemu!

Zato treba već zarana srasti s ovom misli: »Stvoren sam za vječnost. Jedina svrha mog života je priprava za vječnost. Riječi sv. Pavla: »Bilo da jedete, ili pijete, ili što drugo radite, činite sve na slavu Božju.« — mogu poslužiti kao temelj izvrsnim pobudama.

6. Govoreći o životu i smrti Sina Božjega, koji je radi nas toliko pretrpio: siromaštvo i poniženje jaslica, poniznost Nazareta, protivštine javnog života i trpljenje na Kalvariji — neka im predloži, da se ne ljute do idućeg sata vjeronauka. Ako ih zadesi nešto neugodno, neka pomisle: »Zar ja ne mogu nešto malo pretrpjeti radi Boga, koji je toliko za me pretrpio!«

7. Djeci treba stalno naglašavati, da su dužni služiti Bogu radi **Boga i radi samoga sebe**. Neumorno, kao dlijetom, treba raditi, da se ove temeljne pouke duboko usade u dječju dušu. U vezi s milosti, sakramentima, grijehom, zapovijedima, molitvom treba stalno ponavljati te pouke i pobude, razumije se, mijenjajući njihov oblik. — Ta će pouka biti još uspješnija, bude li kateheta pojedinačno i nasamo pitao djecu: »Jesi li bio sabraniji u molitvi? Jesi li vjerno prikazao Bogu svoja djela? Jesi li bio strpljiviji? Jesi li koji put odrekao svoje volje i svojih prohtjeva iz ljubavi prema Bogu? Jesi li bio poslušniji, marljiviji?

Dobro je na koncu svake kateheze postaviti pitanja: Što smo danas učili o dragom Bogu? Što ćemo činiti? Kako ćemo to Bogu reći? Ova pitanja pomažu vjeroučitelju, da djecu uvede u život po vjeri, a ujedno je i stalna pomoć za odgoj u molitvenom životu.

8. Na ovaj način izliječit će kateheta — koliko je to moguće — ove mlade duše od površnosti i rastresenosti, koja je najveća zapreka na njihovu putu dobra. Zato će i prije svake molitve, na pr. kod vjeronauka, pozvati djecu, da se najprije saberu.

9. Da se djeca oslobode površnosti, izvrsno je sredstvo, da svaki dan bilježe svoja dobra djela. Ako kateheta uspije, da djeca često pristupaju sakramentima, uspjeh će biti brži i sigurniji. Budući da se zlo još nije imalo vremena ukorijeniti u mladoj duši, lako će se u njoj izgraditi vjerski život. Ako li se naprotiv čeka, da zle sklonosti ojačaju, teže će biti djecu privesti na pravi put.

10. Poslije Prve svete pričesti treba kod djece neumorno i dalje uzgajati euharistijski duh i dovesti ih do toga, da — recimo — barem svake nedjelje pristupe sakramentima. Ako se to zapusti, teško će biti kasnije predobiti ih za češće primanje sv. Pričesti. Mjesečna sv. Pričest nije dovoljna: grešne prigode su tako mnoge, da im djeca bez češće sv. Pričesti ne mogu odoljeti. Prva Pričest dakle, mora biti tek početak, prvi korak na euharistijskom putu.

11. Zaključak: temeljita pouka, odgajanje u kršćanskoj samozataji, često primanje sv. Pričesti, osnovni su elementi u kršćanskom odgoju djece. Takav odgoj mora donijeti plod: to će biti početak doista ozbiljnog i svijesnog kršćanskog života. Ali ni kod onih, koji kasnije — možda zapuste pobožnost, nije sve izgubljeno. Ostat će im živo sjećanje na prvi odgoj, potpuniji i jasniji pojam kršćanskog života, koji će im jednog dana olakšati obraćenje. To će biti oganj, koji tinja pod pepelom; i dovoljan će biti dašak milosti, da se ponovno razbukta.

Mons. Augusto Sandreau:
„I gradi dela vita spirituale", (str. 71 — 80)

N A T J E Č A J

DEKANAT RKT. BOGOSLOVNOG FAKULTETA U ZAGREBU

ovime raspisuje natječaj za ispražnjenu katedru POVIJESTI RELIGIJE na temelju rješenja Velikog Kancelara Fakulteta br. 15/K od 21. VII. 1961.

Natjecati se mogu kandidati, koji su se habilitirali za katedru Povijesti religije.

Kao prilog molbi treba priložiti:

1. Pismeno dopuštenje Velikog Kancelara Fakulteta,
2. Dokumente o doktoratu i habilitaciji,
3. Popis svih naučnih radova (priložiti jedan primjerak),
4. Curriculum vitae.

Rok natječaja traje do konca rujna 1961.

Dekanat RKT bogoslovnog fakulteta

Samostan sv. Klare, Split, R. Končara 37., izdao je knjigu „S T A Z A M A L J U B A V I" — zbirka je to pjesama (duhovne lirike). Naručuju se na adresu izdavača, a cijena knjizi je 400 din.

KONCIL I SJEDINJENJE

Kad je sv. Otac najavio Koncil, napomenuo je i to, da bi on ujedno trebao biti i kao poziv na sjedinjenje svih kršćana.

Apsolutno govoreći mogućnost sjedinjenja postoji i s Božje i s ljudske strane. Ali Bog u provođenju svojih odluka s ljudima služi se tim istim ljudima ne dirajući u njihovu ljudsku slobodu. Kako sada stvari stoje, oni, kojih se tiče, protivni su sjedinjenju. Je li se onda sv. Otac prenaglio? — Nipošto. Sv. Otac je star čovjek, iskusan diplomata, poznavalac Istoka iz vlastitog iskustva, jer je tamo proživio oko 20 godina. On najbolje znade, da li je sjedinjenje zasad moguće ili ne. On je najavio Koncil i radi da što bolje uspije, pa da onda Koncil sam po sebi bude neizravni poziv na sjedinjenje. Utopija je misliti da ponori, koji su nastali pred blizu petsto, odnosno, devetsto godina, da se mogu zatrpati na nekoliko sjednica Općeg sabora, a kojemu nesjedinjeni ne mogu ni prisustvovati, jer nisu članovi Crkve. Njihov bi sastanak s članovima Crkve trebalo nazvati nekim novim, posebnim imenom. — Drži se, da će nesjedinjeni biti pozvani na koncil ali samo kao promatrači, a i poziv ne će biti uručen pojedinim nesjedinjenim crkvama, već svima zajedno.

UT OMNES UNUM SINT

Zanimivo je ipak pogledati, kako su predstavnici nesjedinjenih crkava reagirali na vijesti o sazivanju Koncila, kao i na senzacionalne vijesti dnevne štampe, da će se na Koncilu raditi o sjedinjenju. — Najprije ćemo iznijeti reagiranje istočnih a onda zapadnih nesjedinjenih crkava.

ISTOČNE CRKVE I SJEDINJENJE

Između katoličke i istočne crkve dvije su poglavito dogme, koje stoje na putu sjedinjenju. To su dogme o primatu i nepogrešivosti rimskog biskupa. — Za »Filioque« danas priznaju i istočni bogoslovi, da više nije pitanje, koje bi razjedinjavalo. Dogme o Bezgrešnom Začeću i Uznesenju Majke Božje ne bi činile poteškoće. — No premda nema velike razlike u vjeri, to je otuđenost duhova prevelika. Ova je otuđenost započela prvim dodirom Istoka i Zapada i vremenom samo je rasla, dok nije god. 1054. raskinula jedinstvo i onda samo još brže i dalje rasla i otuđivala Istok od Zapada.

Da to prikažemo samo u nekoliko poteza. — Narav je istočnjaka drukčija nego zapadnjaka. Prvi meditira, filozofira, teoretizira, dok drugi sve promatra s praktične strane; zapadnjak je aktivan prema pasivnom istočnjaku; dakle dvije suprotne naravi. — Kad je kršćanstvo počelo većim zamahom živjeti iza milanskog edikta, na istoku je naišlo na hiljadugodišnje kulture sa završetkom u grčkoj kulturi, na zapadu novija rimska kultura bila je u ruševinama pod provalom barbara. Ali Zapad je brzo svoje barbare pokrstio, dobio za se, pomladio se i procvao. Istok je pred svojim islamskim agresorima pao na koljena; nije ih predobio za se već se zatvorio u svoje mrtve tradicije i nacionalne crkve.

Duhovi Istoka i Zapada su se otuđivali radi nekih trzavica već u samom početku kršćanstva. Povod je ovome dalo: različito svetkovanje Vazma, upotreba kvasnog i beskvasnog kruha u Misi, pitanje glede »Filioque«, prijenos prijestolnice iz Rima u Bizant i uvjerenje istočnjaka, da je s politikom prešla na istok i duhovna vlast. Kad je na zapadu uspostavljeno carstvo Karla Velikoga, istočnjaci u tome gledaju izdaju kršćanske misli, jer po njihovu mišljenju u kršćanstvu treba biti samo jedna duhovna i jedna politička vlast, dakako sa sjedištem u Bizantu. — Kad je islam zavladao istokom, nije dopuštao da njemu podložni kršćani imaju bilo kakvu vezu s zapadom. Duhovi su se sve više otuđivali; zaboravili su jezik jedan drugoga. I kad je 1054. Istok prekinuo sa Zapadom, svaki je bio na istoku uvjeren, da je Zapad otpao od prave Kristove crkve. — Došle su križarske vojne, koje su povećale otuđenost, a ista je onda potencirana s mletačkom imperijalističkom politikom i latinskim carstvom u Bizantu. — Koliko su se Istok i Zapad otuđili, najispravnije izražava rečenica, kojom su se služili i istočni arhijereji: radije živjeti pod polumjesecom nego pod tijarom!

POKUŠAJI SJEDINJENJA

U povijesti bila su dva pokušaja sjedinjenja: na II. Lionskom saboru god. 1273. i u Firenci 1445. Ali ova oba sjedinjenja imala su za posljedicu još veće otuđenje. Oba sjedinjenja bila su pod političkim pritiskom: prvi od straha pred sicilijanskim Anžuvincima, a drugi pred Turcima. Narod nije bio psihološki pripravljen i huškači su to izrabili, da još više otuđe Istok od Zapada. Kad se je raspalo tursko carstvo i pojedini narodi došli do svoje političke samostalnosti, to se je osamostalila i njihova pravoslavna nacionalna crkva u svakoj državi, i danas nema glave, koja bi predstavljala istočnu crkvu. A jer su vjera i nacionalnost usko povezane, mišljenje je — iako posve krivo — da se gubitkom vjerske žrtvuje nacionalna samostalnost. I tako sada uz vjerske postoje i politički razlozi, koji otešćavaju sjedinjenje.

UNIJA U BREST-LITOVSKU

Usput možemo spomenuti uniju, koja se odnosi isključivo na jedan slavenski narod, Ukrajince (koji se također nazivlju: Malorusi, Rusini, Ruteni). Godine 1595. pođe nekoliko ukrajinskih biskup u Rim k papi Klementu VIII. te se u ime svog naroda izmiri sa zapadnom Crkvom. Oni prizna-

doše katoličke dogme a zadržaše svoj istočnjački obred i staroslavenski jezik u službi Božjoj. Papa ih je primio u Crkvu 23. prosinca 1595., a prigodom nacionalne sinode u Brestu u Litvi od 8. do 18. listopada 1596. bijaše ova »Brest-Litovska unija« proglašena. — Ovim unijatima pripadao je i nadbiskup sv. Jozafat Kuncević, koji je umro kao mučenik god. 1623., a kanoniziran je u Rimu god. 1867. — Političke prilike, a osobito poljski šovinizam, bile su uzrokom, da su ovi unijati nestali u njihovoj prvotnoj domovini, ali su se uzdržali u austrijskoj Galiciji, a preko Austrije, zaslugom Marije Terezije, neki su prešli i na zapad. Danas ih ima u Francuskoj, Njemačkoj, Americi i u našoj državi. Imaju svoje egzarhe-biskupe, od kojih su neki i u pripravnim komisijama za budući koncil.

SADANJI CARIGRADSKI PATRIJARH PREMA SJEDINJENJU

Istočne antekefalne crkve nemaju jednoga zajedničkog predstavnika, ali ipak kao faktični predstavnik može se smatrati sadanji patrijarh Atenagora I.

Do svršetka Prvog svjetskog rata, ruska je crkva bila predstavnica pravoslavlja. Zbog političkih prilika ona je to prestala biti. Nekako naravno je onda da tu ulogu preuzme carigradska crkva, ali ona malena po teritoriju i vjernicima nije to učinila dok nije postao njezin patrijarh Atenagora. On je bio nadbiskup za pravoslavne u sjevernoj Americi. Čovjek je učen i okretan. Carigradski patrijarh postao je god. 1949. On ide za tim, da bi se sve pravoslavne crkve ujedinile na jednom panortodoksnom sastanku. U tu svrhu u studenom 1959. putuje na bliži istok u pratnji triju sebi podložnih nadbiskupa, te arhiđakona carigradske crkve i drugih visokih crkvenih ličnosti. Putuje pak u salonskim kolima turskog predsjednika. Pohodio je antiohijskoga, jeruzalemskoga i aleksandrijskog patrijarha. Obišao je i sveta mjesta. Kad je bio u Jeruzalemu, pohodio ga je i katolički patrijarh Gori u pratnji više crkvenih dostojanstvenika. U Libanonu sastao se s njim apostolski delegat Bertoli. Na povratku u Carigrad posjetio ga je i apostolski delegat Lardone, a već prije bio je kod njega jednom zgodom i kardinal Spellman.

U uskrsnoj poslanici 1960. veli Atenagora, kako je bio na Kristovom grobu u Jeruzalemu, ali je bio obuzet tugom »pomišljajući na poderanu haljinu Kristovu, koja se mora sašiti, da se ogrne njegovo golo tijelo, i da tako sveta i bez ljage Crkva, zaručnica Kristova, opet nađe svoje jedinstvo«. — Dalje govori kako je to moguće postignuti, i utješni je znak što ljudi svih konfesija pokazuju ovu želju; teolozi imaju pripraviti put k sjedinjenju a duhovni pastiri su pozvani da to ostvare. — Zastupnik (eksarh) ekumenskog t. j. carigradskog patrijarha u Americi Jakovos izjavio je, da je ovo prva službena patrijarhova izjava o sjedinjenju.

26. travnja 1960. dakle malo dana iza navedene uskrsne poslanice, Atenagora je bio u Ateni te je u intervjuu jednom ciparskom novinaru izjavio: »Ako se rimski - katolici, protestanti i pravoslavni ne slože čim prije u jednom »organičnom jedinstvu«, tada se izlažu pogibli, da se iznevjere svome kršćanskom poslanju. — Što pak razumije pod »jedinstvom« kazao je, da u prvom redu podrazumijeva »negativno jedinstvo« a to je odstranjenje međusobne mržnje, nepovjerenja i propagande jedne vjeroispovjesti na štetu druge; a u pozitivnom smislu jedinstvo stoji u kontaktu na općim kršćanskim načelima i u zajedničkom traženju kako da se ta načela primjene i proširе. Za ovakovo shvaćanje jedinstvo, veli patrijarh, da je siguran, da će ga »primiti i protestanti i milijuni pravoslavnih kršćana ruske, rumunjske, bugarske, grčke, etiopske, ciparske, koptske, armenske i drugih istočnih crkava«. — U istom intervjuu Atenagora je napomenuo, da i Katolička Crkva želi uspostaviti veze s drugim crkvama te da time izlazi iz svoje izolacije, a da izgleda da je voljna priznati i druge crkve. Na koncu je kritizirao »stranku« u Vatikanu, koja da se protivi planovima pape Ivana XXIII. za ujedinjenje.

Atenagora iako već u godinama veoma je aktivan i to baš u pitanju sjedinjenja crkava. Da spomenemo još i ovo: Na poticaj Atenagore metropolit Rodosa pozvao je 1959. autokefalne crkve na jednu panortodoksnu konferenciju. Atenagora to nije učinio da ne povrijedi prestiž drugih patrijarha, a ujedno da sačuva svoj auktoritet ako stvar ne uspije.

Izabran je Rodos, jer on iako politički spada pod Grčku, u crkvenom pogledu spada pod vlast carigradskog patrijarha, ukoliko je prije spadao pod Tursku a onda od prvog svjetskog do drugog svjetskog rata pod Italiju (Dodekanez). Na tom otoku postoji veliki utvrđeni samostan nekadanjih vitezova sv. Ivana (Ivanovaca), koji su kasnije, kad su Turci zauzeli otok, prešli na Maltu pod imenom malteških vitezova. Za vrijeme svoje vlasti na Rodosu Talijani su majstorski popravili samostan. Prema svemu Rodos je veoma zgodan, da se sve pravoslavne crkve tu sastanu. Lako mogu doći i monofiziti iz Armenije, pa Kopti iz Egipta, Nestorijanci iz Perzije i drugi. Sve ove manje vjerske zajednice nastoji Atenagora da sjedini s općom pravoslavnom crkvom. Kad je bio na istoku, sve je ove vjerske zajednice i pohodio osim Kopta u Abesiniji. Na njegov poticaj i beogradski patrijarh German pohodio je istočne pravoslavne i druge crkve. Sav je rad Atenagore usmjeren k tome, da bi se sve pravoslavne a i druge istočne crkve sjedinile, odnosno da bi poravnale svoja nutarnja razmimoilaženja, koja, vele oni, nisu dogmatska. Tako je n. pr. aleksandrijski patrijarh u svom govoru na Novu Godinu 1958. kazao, da je koptsko vjerova-

nje isto tako kao i ortodoksno samo da je terminologija monofizitska. — Svih ovih sjedinjenih istočnjaka bilo bi preko 200 milijuna, ubrojivši dakako i pravoslavne Ruse.

KAKO ISTOČNJACI SHVAĆAJU SJEDINJENJE

Iz navedenih podataka proizlazi, da je carigradski patrijarh za sjedinjenje, a po njegovom primjeru i ostali predstavnici istočnih crkava. I za to svi oni najljepšim su riječima pozdravili izražene želje sv. Oca Ivana XXIII. za sjedinjenje.

Neupućeni imajući pred očima želje Istoka i Zapada, nužno će zaključiti: kad je tome tako, sjedinjenje nije daleko! — A ipak treba reći: ono je veoma daleko, osim da Božja providnost posegne čudom u pitanje, ali na čudo mi ne možemo računati. Da su istočnjaci uz svu želju za sjedinjenjem, ipak daleko od njega, to proizlazi iz toga, što oni nemaju ispravnog shvaćanja o stvari. Katolici pod sjedinjenjem razumijevaju ispovijedanje istih vjerskih istina i priznavanje jedne vlasti u cijeloj Crkvi, i to one, koju je Krist ustanovio, predao Petru, a preko Petra prešla je i nalazi se u rukama rimskog biskupa, koji i kad bi htio ne može se je odreći a da i nadalje ostane rimski biskup. Istočnjaci o ovom primatu vlasti nemaju ili ne će da imaju ni pojam. Oni priznavaju u najboljem slučaju rimskom biskupu primat ali samo honoris, a što si rimski biskup svojata primat potestatis to je uzurpacija do koje su pape došli pomoću političke vlasti. Sva je šteta što istočni sveti oci kao ni sveopći sabori nigdje ne raspravljaju i ne definiraju izričito (ex professo) o primatu potestatis sv. Petra, odnosno rimskog biskupa.

Isusovac Vilim de Vries putovao je u naučne svrhe god. 1959. po bližem Istoku. Dolazio je u dodir sa raznim crkvenim ljudima istočnih crkava, pa ih je pitao i za njihovo stajalište prema uniji s kat. Crkvom. Svoje doživljaje opisao je u njemačkoj reviji »Der grosse Entschluss« u svibanjskom broju god. 1960. — Spomenut ćemo samo neke njegove doživljaje.

U veljači 1959. razgovarao je u Damasku sa Teodozijem VI. antiohijskim patrijarhom, koji mu je o pitanju unije kazao, da je to malenkost, samo neka se papa zadovolji, da bude »primus inter pares«. — Isti se je patrijarh izrazio pred jednim novinarom, da koncilu za uniju može predsjedati papa kao »primus inter pares« i to na temelju tradicije, koja je vrijedila u crkvi prije nego se je rimska Crkva od nje (t.j. prave crkve) odijelila.

U oktobru isti isusovac razgovarao je sa jakobitskim patrijarhom u Beirutu. Ovaj je za uvjet sjedinjenja postavio povratak na vrijeme kalcedonskog sabora (god. 451.) kad su crkvom upravljali, veli on, četiri jednakopravna patrijarha. Ako se pak dokaže da rimskom patrijarhu pripada neka veća vlast, da će je on priznati, ali sadanji centralizam u rimskoj crkvi za nj je neprihvatljiv.

Važnija je izjava nadbiskupa Jakobos, za kojeg smo već vidjeli da je predstavnik carigradskog patrijarha u sjev. Americi. Isti je iza konferencije na Rodosu, kojoj je i on prisustvovao, na povratku u Ameriku izjavio u Gènèvi i pred novinarima: »Razgovor s Rimom je moguć. Patrijarh (carigradski) je spreman, da s papom dođe lično raspravljati ako papa obeća da će vratiti posjet patrijarhu u Carigrad. Preduslov razgovora je, da papa pokaže spremnost da razgovara sa sebi jednakim (à parler d' égal à égal). Razgovori, koji bi smjerali da rimska Crkva primi u svoje krilo pravoslavnu crkvu su neprihvatljivi. Mi se ne interesiramo za uspostavljanje jedinstva, koje je Rim raskinuo, nas zanima jedinstvo tijela Kristova. Mi ne odbacujemo razgovor s rimskom Crkvom, ali taj se razgovor ne može voditi i ne će nikad dovesti k jedinstvu rimske i ortodoksne crkve ako su iz te unije isključeni kršćani, koji nisu ni katolici ni ortodoksni. (Misli ovdje na protestante i anglikance i druge članove Svjetskog saveza crkava). — Iza svega nadbiskup Jakobos je nadodao, da se ove izjave imaju smatrati kao izrečene od ekumenskog patrijarha (Atenagore). — Prema vijesti ruske agencije TASS moskovski patrijarh je izjavio, da je koncil nutarnje pitanje kat. crkve, koje se njih t. j. ruske pravoslavne crkve ne tiče.

Prema obavijesti beograske Blagovesti (br. 3. 1961.) metropolit Nikodem, direktor moskovske patrijaršije za štampu, izjavio je, u vezi s crkvenim jedinstvom, da usmjerenost prema jedinstvu svih kršćanskih crkava sama je u sebi divna stvar, ali ona nailazi na mnoge poteškoće, napose zbog razlike u dogmama. S druge strane pravoslavna crkva ne će nikada prihvatiti papino prvenstvo, ni duhovno ni stvarno. Takva papina nastojanja bila su uostalom razlog, da je u crkvi došlo do raskola. — Dalje je metropolit rekao, da carigradski patrijarh ne može govoriti u ime svih pravoslavnih crkava, budući da svaka autokefalna crkva mora sama odrediti svoj stav.

Odrešita protivnica svakog zbliženja s kat. Crkvom je grčka crkva t. j. ona u Grčkoj. Prije najavljenja koncila sv. Otac je u božićnoj poruci 1958. izrazio želju unije. Na to je urednik crkvenog službenog lista »Eklesia« napisao članak, u kojem piše da je Grčka pravoslavna crkva očuvala pravu nauku Kristovu ,dok je rimska crkva pomalo se udaljivala i žrtvovala nauku Kristovu, da može doći do političke moći i napokon dotle je došla, da je čovjeka-papu proglasila nepogrešivim. Članak zaključuje, da je unija poželjna kao nikad prije ali prava kršćanska poniznost traži, da krivac prizna svoju pogrešku i da se za nju pokaje. — Drugim riječima, rimska crkva ima pokleknuti, priznati svoje grijehe i moliti da je pravoslavna grčka crkva primi u svoje krilo!

Grčka crkva izgleda protivna ı nastojanju patrijarha Atenagore da bi se sve istočne crkve sjedinile između sebe. To se razabire iz toga što atenski metropolit Teoklitos nije pohodio Atenagoru, dok su sve istočne crkve to učinile. Međutim kad se uredilo ciparsko pitanje, pohodio je grčki ministar Karamanlis Ankaru, a zatim odmah Atenagoru. Kad se je vratio u Atenu tražio je od metro-

polite da svakako pohodi Atenagoru, što je on dakako i učinio i Atenagora je onda uzvratio posjet u Atenu. — Ali da se Teoklitos nije onda promijenio, jasno je iz okolnosti, da kad je nedavno (1960.) grčki kraljevski par bio u Rimu i pohodio papu, Teoklitos i profesori teološkog fakulteta u Ateni protestirali su radi toga kod grčke vlade i upozorili, da zaključak atenske sinode od god. 1956. još uvijek vrijedi, a taj je, da je konkordat s Vatikanom nepoželjan. — Grčka naime vlada želi već odavna sklopiti konkordat sa sv. Stolicom, ali grčka se crkva tome silno protivi, pa vlada u praksi mora s time računati radi mira.

A ipak, ako se istočne crkve stanu približavati Rimu, najvjerojatnije da će prva biti baš grčka crkva. Grčki narod u zadnje vrijeme — poslije prvog svjetskog rata — proživljava jedan — za njihove prilike — vanredni duševni preporod, koji je u glavnom vođen od laika, i koji unija može samo da sretno okruni.

ISPRAVNIJE SHVAĆANJE UNIJE KOD NEKIH ISTOČNJAKA

Vidjeli smo kako su pravoslavni arhijereji skloni uniji ali u smislu kako to oni shvaćaju. Ipak ima i među istočnjacima pokoja omanja grupa, koja je sklona i ispravnije shvaća uniju. — Među ovima je eksarh (zastupnik) antiohijskog patrijarha u Americi nadbiskup Bashir. On je jednom zgodom predložio, da bi se uslijed papinog nastojanja za uniju, održao jedan sastanak katoličkih i pravoslavnih teologa pred papom i carigradskim patrijarhom, pa da se počne i onda proslijedi s odstranjivanjem zapreka, koje stoje na putu uniji.

Spomenuti isusovac De Vries u svom članku o bližem Istoku (1959.) piše kako je čuo od mnogih laika, kad bi s njima zapodjeo razgovor o uniji, ovaj odgovor: Jednoga crkvenog poglavara moramo imati, zvao se on papa ili patrijarh. To nam je svejedno; i bolje da bude papa, jer on mnogo više znači nego naš mali patrijarh.

Isti Pater de Vries pripovijeda kako postoji u Aleksandriji jedan »crkveni savez«, gdje se svakoga mjeseca sastaju svećenici i katolički i pravoslavni a i po koji laik, kadgod dođe i koji biskup, te onda zajednički u prijateljskom tonu raspravljaju razna vjerska pitanja, koja sve zanimaju.

U Beirutu, veli, da je i sam prisustvovao i govorio na jednom, kako ga oni zovu, »ekumenskom kružoku«. Kod jednog pravoslavnog bogatog vjernika sastaju se svećenici i laici i po koja časna sestra jedne i druge vjeroispovijesti. Najprije obave svi zajednički molitvu, tada se čita koji odlomak iz biblije, uz koji se poveže meditacija. Iza toga slijedi vjersko predavanje sa diskusijom. Sve proteče u najprijateljskijem raspoloženju.

Ovi sastanci mogu dosta pridonijeti uniji, kad jedan ili drugi pravoslavni svećenik, pohoditelj ovih sastanaka, postane metropolita ili čak patrijarh. U svakom slučaju ovi sastanci nisu široki putevi, ali su uvijek staze, koje vode uniji.

GLEDANJE PROTESTANATA NA KONCIL I UNIJU

Od samog početka u protestantizmu su dvije struje u odnosu prema kat. Crkvi: antikatolici i prokatolici. Prvi su nepomirljivi protivnici, drugi naginju k sjedinjenju s kat. Crkvom, jer imaju pred očima Isusovu molitvu: da svi budu jedno. Ovi prokatolici jesu više pojedinci i samo iznimno sačinjavaju kakvu manju grupu kao n. pr. novija zajednica u Taizé-u, ili koji pastor sa svojom župom.

Skupni odnošaj prema koncilu i uniji nije lako ocijeniti, jer se protestantizam prema svome principu slobodnog prosuđivanja u vjerskim stvarima i tobožnog izravnog nadahnuća Duha Svetoga, rasplinuo u bezbroj samostalnih sekta. U samoj Južnoj Africi, prema Enciclopedia Cattolica, ima 800 sekta.

Ipak stav protestanata u našem pitanju možemo si donekle predstaviti iz izjava nekih njihovih biskupa i pastora, koje su bile objavljene u njihovim crkvenim listovima kroz god. 1959. i 1960. — Sjeverni protestanti u Švedskoj, Norveškoj i Danskoj dosta su odbojno reagirali na vijest o koncilu s izjavama, da je koncil nutarnje pitanje katolika, koje se njih ne tiče. Tako njihov jedan teolog (Dr. Steck), o enciklici »Ad Petri cathedram« veli da misao, koja je pokreće, treba staviti u kategoriju demonstrativnosti i isprsivanja, što je sve tuđe protestantima. Isti autor veli, da rimska crkva hoće, da joj se potvrde i priznaju sve one zablude, protiv kojih su se u svoje vrijeme reformatori digli. — Drugi jedan veli, da kat. Crkva ponovno hoće da uvede inkviziciju. — Treći predbacuje Crkvi romanizam, papalizam, centralizam, kurializam, ekluzivizam i td. dakle sve ono što odbija od kat. Crkve.

Jedno glasilo u Finskoj piše: ako rimska Crkva traži realno sjedinjenje i bratstvo na podlozi međusobnog dogovora, imala bi pristupiti kao članica u Svjetski savez crkava, a ne očekivati da će druge crkve prisustvovati njezinim vjerskim sastancima.

Neki ipak prijaznije gledaju koncil kao n. pr. Dr. Lilje, predsjednik »Luteranske zajednice«. On veli, da se ne može ni pomisliti, da kat. Crkva stavi u sumnju svoje dogme pristupajući ostalim crkvama, ali se zato uvijek može da nađe načina za zajednički nastup protiv raznih problema što ih izazivlje sadanji ateizam. — Dr. Harms iz Hamburga piše, da ne treba biti optimist, ali da nije ni evanđeoski sumnjati, da se Duh Sveti ne bi mogao poslužiti koncilom da izvede jedinstvo crkve.

Uz navedene i nenavedene veće ili manje protivnike jedinstva, ima s druge strane i oduševljenih pristaša ideje sjedinjenja pomoću koncila. Tako švedski biskup Bo Giertz piše: Najavljenje jednoga koncila je događaj prvorazredne važnosti. Ova odluka može da označi novo razdoblje crkvene povijesti. — Glasilo Visoke crkve u Švedskoj piše: Papina inicijativa otvara nove horizonte budućem ekumenskom gibanju, kojemu će bez Rima krila

Laički apostolat u Grčkoj

Uslijed sve raširenije duhovne pastve, nastaje sve češća potreba poslenika u vinogradu Gospodnjem. Zato Crkva intenzivno promiče laički apostolat (kat. akciju), gdje to prilike dopuštaju. Od jedanaest pripravnih komisija za budući Koncil ima jedna, koja sprema sve, što se može poduzeti, odnosno, što će Koncil odrediti u ovom pitanju. Protestantske vjeroispovjesti poklanjaju također veliku važnost baš laičkom apostolatu osobito u misijama. Među pravoslavnima nema toga gibanja. Iznimku ipak čini pravoslavna crkva u Grčkoj. Tu je crkva potpuno slobodna, i na tom slobodnom tlu niknuo je u novije vrijeme jedan bujni laički apostolat. Ovo se vidi iz jednog predavanja na konferenciji Svjetskog saveza crkava, održanog u Bingenu (Njemačkoj) 16. prosinca 1959. Predavanje je održao laički teolog Antonius Alevisopoulos. Mi ovdje iznosimo glavne izvode iz ovog predavanja.

Apostolski dijakonat — Apostolike Diakonia — osnovan je godine 1936. Svrha mu je da uredi i poboljša duhovnu pastvu u Grčkoj crkvi (u ovom prikazu, kad se spominje grčka crkva nema se razumjeti cijela istočna crkva, nego samo pravoslavna crkva u kraljevini Grčkoj). Članovi su ovog dijakonata svećenici i laici. Predsjednik je atenski metropolita, a jer je savez podijeljen na crkvene provincije, dijakonat stoji pod nadzorom dotičnih biskupa. Praktičnu stranu vodi glavni direktor, koji je laik i profesor teologije na atenskom sveučilištu. Svrha je apostolskog dijakonata: 1. da sistematski organizira duhovni rad u svim slojevima vjernika; 2. da vodi brigu o naobrazbi klera, osobito u dijeljenju sakramenta sv. ispovijedi; 3. da organizira katehetske škole; 4. da zaštiti grčko pravoslavlje od krivih heterodoksnih nauka; 5. da poradi na vanjskim misijama.

Velika se važnost daje katehezi. Za propovijedanje aranžiraju se laici. Izdaju se brojne knjige za propovjednike kao i za puk. Sve izlazi u vlastitoj nakladi apostolskog dijakonata. Isti izdaje i Sv. Pismo, brojne liturgijske knjige i sv. Oce. Ima i svoje glasilo: Glas Gospodnji (He phoné tou Kyriou). Ovo se glasilo dijeli besplatno u hiljade primjeraka svake nedjelje pred crkvenim vratima. Ovaj dijakonat vodi brigu i o sirotištima, odgojnim zavodima, a uključuje i »Društvo prijatelja utamničenika«.

Dijakonise. Moderni duhovni pokret čine Dijakonise sa svojom školom, koja pripada »Apostolskom dijakonatu«. Ove dijakonise ne primaju nikakovu crkvenu posvetu, a posvećuju se socijalnoj službi u crkvi. Iza kako završe posebni teološki studij, pohađaju dvije godine školu za dijakonise. Iza položenih ispita primaju diplomu, i onda se uposle na župi, da oterete svećenika u katehetskim školama; da vode brigu o crkvi kao sakristanke; da vode brigu o divljim brakovima, pa da ih uređuju. Iste vode brigu i o nezakonitoj djeci kao i o drugim socijalnim potrebama u župi. Nose civilno odijelo. Mogu se udati, ali onda prestaje njihov rad kao dijakonisa.

Pokret sv. Pavla. Ovaj pokret obuhvaća više grana. Duša pokreta je teološko bratstvo »Život« (Zoé). Osnovano je godine 1907. Broji 80 teologa, svećenika i laika, te 35 ne-teologa. Članovi se obvezuju na celibat, na posluh prema poglavarima i nemaju osobne svojine. Oni su kao redovnici u svijetu. Svrha im je širenje evanđeoskih principa u životu. Skoro svi završe teološki fakultet u Ateni, a prije toga praktično rade u raznim granama bratstva. Stroga se briga vodi o učlanjenju u bratstvo. Kad je netko primljen, mora pohađati razne seminare, da se usavrši za misionarski rad, bilo u Grčkoj, bilo izvan nje. Najbolji grčki propovjednici potječu iz ovoga bratstva. Njihovo glasilo »Zoé« tiska se u 165.000 primjeraka.

»Kršćansko znanstveno društvo« (Kristianiké Epistemoniké Háosis). Ovome pripadaju akademici i znanstveni radnici, koji su uže povezani s crkvom i sakramentalnim životom. Svrha im je: gajiti kršćansku kulturu u grčkom narodu. Imaju svoje glasilo »Aktínes« (Zrake), u kojem se sa kršćanskog stanovišta obrađuju razne teme iz fizike, filozofije, psihologije i drugih znanosti. Aktínes se tiskaju u 20.000 primjeraka. U listopadu 1946. ovo je društvo izdalo proklamaciju protiv materijalizma i ateizma, kojoj su se pridružili i neki učenjaci izvan društva. Ova je proklamacija bila od velikog učinka u Grčkoj i izvan nje.

»Kršćansko uzgojno društvo« (Kristianiké Hénosis Ekpaideutikon Leitourgon). Osnovano je 1947. Broji oko 500 članova. Ono nastoji da učlani sve učitelje, koji će školski odgoj temeljiti na kršćanskim načelima. Imaju i svoje glasilo »Agogé« (Uzgoj). Svake godine priređuju se za članove sastanci u Ateni i Solunu.

---

biti uvijek podrezana. — Drugi jedan veli: Koncil ima da posluži kršćanskom jedinstvu. Ovo napunja radošću brojne kršćane i pobuđuje u njima veliko očekivanje.

Protestanskim izjavama slične su izjave kalvinista, samo što su ovi više suzdržljivi u izjavama, radije su u stavu očekivanja. Isusovac P. Ebneter u reviji »Orientierung« od 15. XI. 1960. nabraja što protestanti očekuju od koncila: a) izjavu o vjerskoj toleranciji — b) nikakvu novu marijansku dogmu — c) priznanje evangeličke crkve — d) decizivno razjašnjenje papinske nepogrešivosti. — Svakom je jasno da su ovi uvjeti neprihvatljivi za katoličku crkvu.

Daljna grana pokreta sv. Pavla je misijsko sestrinstvo: »Eusebeia« (Pobožnost) osnovano god. 1938. Članice su neudate akademičarke, koje su preuzele dužnost katehetskog poučavanja u školama i izdavanje lista »Zoétou paidiou« (Život djeteta). Tiska se 166.000 primjeraka.

»Sestre sv. Eunike«. Ovo društvo osnovano je g. 1940., obuhvaća sestre za njegu bolesnika. Neke potječu iz aristokratskih grčkih obitelji. Uz tjelesnu njegu vode brigu i o duši bolesnika. Nose civilno odijelo, ostaju neudate dok su u društvu. Imaju svoju posebnu kuću u kojoj provode svoje slobodno vrijeme kao u toploj obiteljskoj sredini. Ima ih 450.

Pod nadzorom pokreta sv. Pavla je i društvo: »Hellenikón Phos« (Grčko svijetlo). Ima odjeljenje za roditelje i djecu. Rašireno je po cijeloj Grčkoj. Svrha mu je kršćanski socijalni odgoj.

Studentska udruženja. God. 1933. bio je osnovan »Akademski zajednički savez« (Akademïaikós koinonikos syndesmos). Svrha mu je bila širiti tiskom kršćanska načela među narod i među studente. Za vrijeme rata prestao je djelovati. Iza rata uspostavljen je »Kršćanski studentski savez«. Članovi su učenici i učenice srednjih i visokih škola. Vode ih profesori. Članovi svake godine poduzmu neki podhvat. Tako su godine 1946. stavili si za zadaću: misije po Grčkoj, pa je te godine održano 3.000 predavanja na 700 mjesta. Iza rata pomagali su kod gradnje porušenih kuća i crkava. Zauzeli su se odmah iza rata, da se grčka djeca, koja su bila razaslana po drugim zemljama, vrate u svoju domovinu. Ovaj savez broji 2.500 članova, uz brojne simpatizere, koji ih pomažu. Njihov se upliv osobito osjeća na sveučilištu, i zato studenti na sveučilištima, koji su drugog svjetovnog nazora ne znače ništa. Iako svi pripadaju istom savezu, to studenti imaju svoja posebna odjeljenja, koja su odijeljena od studentica. Zajedno se nađu kod većih priredaba u crkvi ili vani. Velika se važnost polaže na seminare, u kojima članovi dobivaju dublju vjersku izobrazbu. Na sastancima čita se Sv. Pismo u namjeri, da ono postane za svakoga pravilo života. Stariji studenti vode ove vjerske seminare i u drugim udruženjima, po raznim zavodima, pa i među vojnicima.

Veliki rad razvijaju članovi ovoga saveza osobito preko praznika. Tada priređuju po selima predavanja, kazališne priredbe, a izvedu i kakav materijalni posao. Konačni je cilj svemu: podizanje naroda na kršćanskim načelima.

U samom studentskom savezu ima odio za vojsku, osnovan god. 1947. Cijeli studentski savez ima jedan dan u godini kao svoj molitveni dan. To se osobito svečano obavi u Ateni. Iza svečane službe Božje u katedrali svi studenti upriliče veliku povorku do sveučilišta.

Uz opisani Studentski savez postoji i »Kršćanski savez mladih radnika« (Kristianiké Henosis ergazomenes neolaias). Osnovan je godine 1946. Broji 400 centara po cijeloj Grčkoj. Ima oko 2.000 članova i do 10.000 prijatelja. Glasilo mu je »To ergatikón Phos« (Radnikovo svijetlo).

Od god. 1947. Pokret sv. Pavla vodi i jednu visoku inžinjersku školu u Pireju, da budućim graditeljima dade dublji etički odgoj. Sva ova razna društva vodi i nadzire Pokret sv. Pavla; izvan njegove službene kompetencije su »Katehetske škole« i »Syndesmos«.

»Katehetske škole« ili »nedjeljne škole« osnovane su god. 1926., da dadu djeci dublju religioznu naobrazbu. Naprednija djeca učlanjuju se u društvo »Kristovih vojnika. Dužnost im je da žive po vjeri i druge na to potiču. Voditelji ovih katehetskih škola su ponajviše studenti i studentice sa sveučilišta ili iz viših razreda gimnazije. Ovi se u svakom većem mjestu jedanput sedmično sastaju, da se dogovore o čemu će u nedjelju govoriti djeci. Katehetsko poučavanje je pod nadzorom biskupa.

Prema jednoj statistici od god. 1957. bilo je po cijeloj Grčkoj 7727 ovakvih škola, koje se drže redovito u crkvi. Ove škole bivaju naravno podržavane i pomagane od svih drugih vjerskih saveza i društava. Za djecu ovih škola izdaju se tri časopisa.

»Syndesmos« (= savez) osnovan je god. 1935. u Parizu, a sad mu je sjedište u Ateni. Svrha mu je povezati u životu akciju sve pravoslavne grupe u svijetu, da se tako ispolji jedinstvo pravoslavne crkve. U jednom oglasnom letku Syndesmos ovako nastupa: »Mi želimo i dalje raditi pod zastavom jedne pravoslavne, katoličke (= sveopće) i apostolske crkve, držeći se tradicije i univerzalnosti, koju su osnovali sveopći koncili i veliki sv. Oci. Mi smo iz dubine naših misli potaknuti na misijski pokret naše crkve za utvrđenje naše braće u vjeri, i da se ispolje vrijednosti naše vjere. Mi vjerujemo u užu povezanost pravoslavne omladine na svih pet kontinenata kroz duhovnu vezu i zajednički rad u savezu mira.«! Ovaj syndesmos osnovao je odsjek za vanjske misije i podržava veze sa pravoslavnim župama u centralnoj Africi i Koreji.

Kako sami Grci gledaju na svoj duhovni pokret

Nema sumnje, da je udivljenja vrijedan duhovni pokret, koji se tako lijepo razvija u Grčkoj. Mi s katoličke strane imamo samo poželjeti, da bi kroz ovaj pokret jače prostrujio euharistijski život, pa da se onda na tome ostvare riječi sv. Pavla (1 Cor 10, 17) upravljene korintskoj, dakle grčkoj crkvi, da svi u jednom tijelu uzmognemo imati zajednicu i nutarnju i vanjsku.

Kako pak Grci gledaju na svoj duhovni preporod najbolje se razabire iz riječi gospodina Alevisopoulosa kojima je završio svoj referat u Bingenu (1959.):

»Laički duhovni pokret u Grčkoj, sa blagoslovom crkve i njene hijerarhije zahvaća svako zvanje, dob i cijeli život pravoslavnih vjernika, i s uspjehom radi na religioznom, kulturnom, socijalnom i karitativnom polju. U ovom pokretu vidi se veličina pravoslavne crkve i njezina karakteristika, koja stoji u tom, da se s jedne strane drži hijerarhije i njezine božanske ustanove, a s druge strane ne čini upadnu razliku između hijerarhije

Molitva protestanata za Koncil

Sveti Trojedini Bože!
Ti si obećao da ćeš sakupiti sve svoje
iz svih naroda, plemena i jezika.
Sada eto sazivaš skupa svoje glasnike
da oni budu zajedno oko Tebe
i Ti da budeš među njima.
Slavimo Te za sve što Ti činiš
i što ćeš učiniti u zajednici svojih izabranika
na sveopćem crkvenom saboru.
Vjerujemo da ćeš Ti sam, Bože
Oče i Sine i Duše Sveti,
biti onaj koji će djelovati na Koncilu.
Učini sve nas kršćane koji Te čekamo
već sada spremnima da nanovo primimo Tvoje darove.
Duše Sveti udostoj se
ispravne zaključke pripraviti,
provesti i izvršiti.
Gospodine, Isuse Kriste,
želimo jedino, da Ti budeš proslavljen;
Oče našega Gospodina Isusa Krista,
iskaži se svojim vječnim božanstvom
kao Stvaratelj i Gospodar svih svjetova
pa i naše zemlje.
Ti se, Bože, zoveš: JA SAM ONAJ KOJI JESAM
i JA ĆU BITI ONAJ KOJI ĆU BITI.
Kad su Te mnogi milioni zaboravili
i našom krivnjom izgubili vjeru,
onda se smiluj svome čovječanstvu
i pokaži se, Bože, kao Bog,
kao milostiv Otac pun vječne ljubavi,
po našem Gospodinu Isusu Kristu, Tvojem Sinu
Koji s Tobom živi i kraljuje u jedinstvu Duha Svetoga
Bog posve vjeke vjekova.
Amen.

OVU JE MOLITVU SASTAVIO
PROTEST. PASTOR R. BAUMANN

---

i laika, kao da bi laici imali samo pasivnu ulogu prema hijerarhiji i morali je samo slušati. Laik ne može doduše da prikazuje svetu žrtvu, nema za to posvećenja, ali on u našem kultusu igra veliku ulogu. On može propovijedati, pače i u crkvi na propovjedaonici. Mnogi profesori na teološkom fakultetu i na bogoslovijama u Grčkoj su laici. Pravoslavna crkva nije ukočena vjerska zajednica, kako se to više puta na Zapadu misli. Istina je, da naša crkva na prvo mjesto stavlja vjerski i duhovno sakramentalni život, ona je orijentirana na transcedentalni život, pa našu pažnju upućuje na prekogrobni život. Pravoslavni kršćanin smatra se, kako kaže sv. Bazilije, za »Kristova vojnika«, koji mora tako živjeti, da ne bude vezan za nijednu kuću, za nijedan grad, na nijedan posjed. On ima biti slobodan i ne vezati se nijednom svjetovnom brigom. Takav se vjernik već u ovom životu osjeća građaninom nebeskoga kraljevstva i na taj način vječni život je za nj nešto sadašnje. I baš ovaj duh vlada u svim napomenutim pokretima. Ovo je oživljujući duh, koji sve na svijetu i cijeli ljudski život zahvaća i gleda pod vidom vječnosti. Ovo je duh slobode, veselja i konačne proslave«.

Sv. Otac Ivan XXIII. imenovao je kod nas dva nova biskupa: preuzvišenu gg. Msgr Ivana Gugića za biskupa u Dubrovniku i Msgr Josipa Arnerića, dosadanjeg župnika u Primoštenu kod Šibenika za rezidencijalnog biskupa u Šibeniku. Novoimenovanim biskupima srdačno čestitamo i želimo mnogo Božjeg blagoslova u nadpastirskoj službi.

Uz persiflažu o „pobožnom pušaču“

(Protiv pušenja u bogoslovijama)

Ona persiflaža na račun pušača, što je izašla u srpanjskom broju đakovačkog »Vjesnika« (god. 1961.), izvrsna je, i ako je inozemne provenijencije i namijenjena katoličkim svjetovnjacima.

Ja bih, da sam je pisao, ipak bio u njoj učinio jednu izmjenu. Ono s doktorom. Ja bih tada savršenog kršćanina »obratio«. Drugo su duhovne vježbe i razmišljanja o savršenosti, a drugo je ordinacija i bolest, koja bode u živo meso i od koje bi čovjek mogao dobiti i zaduhu ili otići koju godinicu ranije iz ove suzne doline na onaj, bolji, svijet. Nije ni ovaj Jobov đavao bio baš potpuni nevježa u psihologiji pobožnosti. »Pellem propelle, et cuncta, que habet homo, dabit pro anima sua. Alioquin mitte manum tuam et tange os eius et carnem; et tunc videbis —« (Job 2, 4.5). Da samo onda vidiš čuda! Prije se čovjek »nikako nije mogao okaniti duhana«, za volju nebu i pobožnosti, — ali čim su vile došle pred oči, — odmah mu volja ojačala do tvrdoće čelika; postao u čas ne pušač. Djevičanski i radikalan poput kakve karmeličanske novakinje.

No pustimo to! Da Bog da, da se po toj persiflaži i jedan od starih duhanskih »grešnika« u kolaru obrati! Da Bog da, ali nije prilike. Barem, ako prije toga ne ode u ordinaciju kakvu okrutnu doktoru, pa da ga zaplaši rakom i srčanom kapi. Duhan je narkotik i otrov. Kao svi narkotici ima i on svoju posebnu psihologiju. Treba ga se čuvati, prije nego što si se na nj navikao. Kad su od njega prsti već požutjeli i kad se cigareta pali na cigareti, onda je »po repu«. Sve su onda prodike o problematičnosti ljudskih čina »ex mera delectatione« i o duhovnoj štetnosti svake »pasije« uzalud. I svi apeli na racionalnost, na novce, što idu u dim, na žrtvenu ascezu, na male sablazni propovjednika pokore s cigarom u ustima: od jutra pa opet do jutra; i po noći, i u snu. I sve spontane ispovjesti o prvoj »momačkoj« cigareti kriomice ispušenoj, kao dokumente punoljetnosti i »zrelosti«.

»Star se konj ne uči igrati!«

Ovdje ćemo se vratiti k jeziku proze.

Valja dignuti ruke od starih pušača; digli su ih i u redovima koji su se počeli vraćati k zabrani pušenja. Valja se okrenuti k mladima. Bitka protiv duhana, — ili bitku za svećeničku samozataju, svejedno, — moguće je dobiti samo u sjemeništima i bogoslovijama. Valja spriječiti prvu cigaretu, valja slomiti, — i odviše naivnu i djetinjastu, — tradiciju, sujetu, da se duhanom manifestira punoljetnost i »ulazi među ljude«. Valja mladim klericima u tom pogledu otvoriti oči. Valja u sjemeništima i bogoslovijama sustavno propagirati nepušaštvo: ne samo kao ideal, nego i kao praktični imperativ.

Na ljude, koji još nijesu stekli navike, djelovat će svi oni razlozi, koji na pušaće više ne djeluju. I odviše su očiti!

Sjemenišni poglavari moraju to smatrati jednom od svojih misija. Misija, koje će biti to uspješnije, što budu više potvrđene i primjerom!

Ne bi pušenja uopće trebalo tolerirati u sjemenišnim zavodima. A pogotovo ne bi trebalo tolerirati, posve neodgojnog i neodgovornog, nuđenja, pa i silenja bogoslova i mladih svećenika, da sa starijim kolegama »zapale«.

Ništa pitomci ne bi tim izgubili; samo bi dobili. Dobio bi i njihov budući svećenički autoritet. Dobilo bi i njihovo asketsko samoškolovanje. Dobilo bi i njihovo zdravlje. Dobila bi i njihova pastoralna uporabivost. Dobio bi i njihov društveni apostolat. Dobila bi njihova kulturna i karakterna samostalnost; osobito u kritičnim časovima.

I među samim bogoslovima trebalo bi da se stvori javno mnijenje protiv pušenja i duhana. Kao jedan od elemenata općeg idealiziranja i obnove naših svećeničkih redova. I bez nametljive i bučne propagande, i beze moralnog nasilja, mogao bi tu mnogo učiniti kolegijalni primjer i kolegijalna riječ, osobito onih najpametnijih i najuglednijih.

Ima već krajeva, — i duhanskih, — gdje skoro nitko više od mlađega klera ne puši. Ima i bogoslovija, gdje su pušači bijele vrane. A zapravo crne; bijele su nepušači. Samo bi te bijele vrane morale ostati bijele i onda, kad im se, iza mlade Mise, nađu novci u rukama.

Čast im: svima, koji to rade iz idealizma! Svima nam čine uslugu. Oslobađaju nas starog tereta i jedne odiozne hipoteke. Ulazeći, skupa s nama starijima, u velike dane budućnosti, plediraju za »novo tijesto« (1. Kor 5, 7). I u manirama, i u običajima!

Utiru put vremenima, gdje se više ne će, u svećeničkim časopisima, morati donositi persiflaže o »pobožnom pušaču«.

Mladima je ovaj člančić i namijenjen!

Ove godine odlučili smo izdati ciklostilom cijelo Sveto Pismo Novoga Zavjeta. Prijevod i tumačenje priredio je sveučilišni profesor Dr. Maksimilijan Lah.

Prijevod i komentar izašao bi u osam svezaka:

1 — Prva četiri sveska sadržavala bi četiri Evanđelja;

2 — Peti svezak sadržavao bi Djela Apostolska;

3 — Šesti svezak sadržavao bi poslanice sv. Pavla Rimljanima, Korinčanima i Galačanima;

4 — Sedmi svezak sadržavao bi poslanice Efežanima Hebrejima;

5 — Osmi svezak sadržavao bi Katoličke Poslanice i Apokalipsu.

Svaki svezak imao bi poprečno oko 230 stranica sa cijenom od oko 300 dinara. Tehnička oprema pojedinog sveska, nastojat ćemo, da bude što bolja.

Tumačenja su mnogo opširnija nego u dosadanjim izdanjima Sv. Pisma N.Z. i sastavljena su tako, da će dobro poslužiti propovjednicima, vjeroučiteljima, exhortatorima, a naročito našim vjernicima za čitanje. Ova se tumačenja većinom naslanjaju na konzervativnu katoličku egezegezu, ali se prema potrebi iznose i moderna shvaćanja Sv. Pisma. Gdje se uvaženi autori razilaze spominju se njihova različita mišljenja i ističe ono, koje se čini vjerojatnijim. Tumačenja su izrađena u glavnom prema Cursus Scriptuare Sacrae, Bonner-Bibel, Herder-Bibel, Regensburger Bibel, zatim prema komentaru Biblije Arndtove, Reischlowe, Roschowe, Parschowe, Alliolijeve, Cramponove, kao i prema raznim drugim tumačima Sv. Pisma: (Polzl, Innitzer, Soiron, Trenkle, Felten i dr.).

Molimo braću svećenike, da nas odmah obavijeste, da li se žele pretplatiti na ovo djelo (svih osam svezaka). Ako se javi dovoljan broj pretplatnika, djelo će početi sa izlaženjem već u mjesecu rujnu. Bilo bi veoma poželjno, da preč. i vlč. gospoda svećenici toplo preporuče Sv. Pismo, te tako skupe što veći broj onih, kojima će čitanje sv. Pisma sa opširnim tumačenjem postati svagdanje štivo.

Sve narudžbe slati na adresu: Nadbiskupsko Bogoslovsko sjemenište, Zagreb I., Kaptol 29.

Zagrebački bogoslovi su izdali malu brošuru pod naslovom »Ženidba« — kratka pouka o kršćanskom bračnom životu. Cijena 100 dinara.

●

Kod: TENA, Subotica, Harambašićeva 7, mogu se dobiti slijedeće knjige: 1) G. Coirtois: **MLADI SVEĆENIK,** II. izdanje. Knjiga je malog formata sa 155 stranica.

●

2) **DVIJE ZBIRKE NAGOVORA,** napisao Ivan Kujundžić, svećenik. Knjiga se dijeli na dva dijela: I. Ostanite u ljubavi mojoj i II. Novo srce, — te sadrži zbirku duhovnih nagovora za dane klanjanja. Knjiga je malog formata, ima 140 stranica. Toplo preporučamo obadvije.

●

U »Samostanu Franjevaca Konventualaca«, ZAGREB II., Miškine 31. može se dobiti knjiga: **PRIKAZ ŽIVOTA I ŠTOVANJA BL. NIKOLE TAVLIĆA.** Djelo je kritički obrađeno i prikazuje život i štovanje Bl. Nikole Tavilića u novom svijetlu. — Cijena knjizi je 200 dinara.

●

Kod Biskupskog ordinarijata u Pazinu, St. Jekića 6, može se dobiti: **Katolički teološki traktat O VJERI I DOGMI.** Taj traktat jest zapravo pripravni kurs za stručni studij dogmatike, t. j. za teološko proučavanje katoličkih vjerskih istina. Knjiga ima svega 27 stranica.

Na istoj adresi se može dobiti knjiga **»FILOMENA«.** Zapravo je to rasprava na 16 stranica, koja s katoličkog stanovišta informira čitatelje i štovatelje »sv. Filomene«, koja je po Instrukciji sv. Kongregacije Obreda od 14. II. 1961. isključena iz svakog kalendara.

●

U Samostanu OO. Dominikanaca, Split, Hrvojeva 2., mogu se dobiti slijedeće dvije knjige:

1. Abbé G. Remy: **OD STVARANJA DO ATOMSKOG DOBA.** Knjiga na zgodan način suvremenom čovjeku osvjetljuje pravo poimanje o postanku svijeta, podrijetlu čovjeka i smisao mesijanske ere. Knjiga je tiskana knjigotiskom u malom, ukusnom formatu, a cijena joj je 300 dinara.

12. Dr J. Kuničić: **MLADENCIMA** — II. izdanje. Knjiga obuhvaća 21 članak o svim problemima koji su potrebni mladencima, da bi sagradili sretno kršćansko ognjište. (Knjigotisak). Cijena 200 dinara.